

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ**

TÜRK DİLİ 2

**8. DERS :
BİLİMSEL METİN HAZIRLAMA
TEKNİKLERİ**

Hilal TUFAN

BİLİMSEL METİN NEDİR?

Bilimsel metin bir makale, bir araştırma raporu olabileceği gibi geniş hacimli bir tez ya da kitap da olabilir.

Bilim; belli bir konuyu bilme isteğinden yola çıkan, belli bir amaca yönelen bilgi edinme ve yöntemli araştırma sürecidir.

Her bilim dalının çeşitli araştırma yöntemleri vardır. Bu araştırma yöntemlerinin sonuçları belli bir sistem dahilinde yazıya dökülmelidir.

Bir metnin bilimselliđi, her Őeyden önce
zerinde durulan konunun tarafsız ve bilim
kurallarına göre hazırlanmış olmasına bağlıdır.
KiŐisel görüŐler, inançlar, yaŐayıŐlar ve
zevkler bilimsel bir yazıda yer almaz.
GörüŐler sağlam kaynaklara, araŐtırmalara
dayanmalıdır.

KONU SEÇİMİ

Bir araştırmaya başlamadan önce araştırmacı öncelikle kendisine neyi araştıracağını, niçin araştıracağını, nasıl araştıracağını sormalıdır.

Bu hazırlık aşamasında konu seçimi ile birlikte yakın kaynaklara ulaşılmalı, konuyla ilgili kişilerle konuşulmalı, konu sınırlandırılmalı, metot ve teknikler tespit edilmeli, geçici plan yapılmalı, kaynaklar tespit edilmelidir.

Seçilecek konu hem çalışanın zevkine ve kapasitesine uygun olmalı hem de mevcut araştırmaların tekrarı olmamalıdır.

Konu üzerinde daha önce çalışılıp çalışılmadığı bilinmelidir. nceki alışmaları aşacak, konuya yeni boyutlar kazandırılacaksa çalışmaya devam edilmelidir. Bunun için de önce bibliyografya taraması yapılmalıdır.

MALZEME TOPLAMA

Konuyla ilgili kaynaklar okunur, notlar alınır. Gözlem ve deneyler yapılarak bilgiler elde edilir ve bu bilgiler sınıflandırılır. Çalışmanın sağlamlığı, kolaylığı ve özgünlüğü bakımından konunun araştırılması yanında malzeme bulmak da önemlidir. Araştırmacı, konusuyla ilgili daha önceden yapılmış çalışmaları ve konusuna yakın çalışmaları mutlaka önceden incelemelidir.

PLAN

Her bilimsel araştırmanın bir planı olmalıdır. “Neden” ve “nasıl” soruları dikkate alınarak hazırlanacak bir plan, zaman kaybını önleyecek, araştırmacıya kolaylık sağlayacaktır. Önce geçici bir plan yapılır; kaynak eserler incelenip malzeme toplandıktan sonra da asıl plan ortaya çıkar. Esas çalışma bu plana göre yürütölür.

NOT ALMA

Araştırma yapılan konuyla ilgili eserler belirlendikten sonra okunmaya başlanır. Üzerinde durulan konuyla ilgili bilgiler özetlenerek not alınır.

Eski fakat çok işe yarayan bir yöntem vardır: Fişlere yazma. Bu iş için önceden hazırlanmış aynı boyutlarda fişlerin bulunması gerekir. Fişlere yazma tekniğinde her konuyla ilgili olan bilgiler bir araya getirilir.

Okunan kaynakların künyeleri, yani yazarı, yayınevi vs. tam olarak not edilmelidir.

BİLİMSEL DÜRÜSTLÜK

- Araştırmacı etik kurallara uymak zorundadır.
- İntihalden uzak durmak gerekir.
- İntihal: “Başkalarının yazılarından, buluşlarından parçalar, bölümler alıp kendisininmiş gibi gösterme, aşırma” olarak tanımlanabilir.
- Bir araştırmacı, metnini hazırlarken elbette başka kaynaklardan faydalanır. Ancak intihale düşmemek için alıntılarda kaynak göstermelidir. Başkasının yaptığı bir çalışmayı ufak tefek değişikliklerle kendine mal etmemelidir.

- Alıntı cümleleri tırnak içerisinde göstermeli. Başkasına ait fikir ve görüşleri kendisininmiş gibi yazmamalı.
- Çalışmasında faydalandığı kaynak eserlerin mutlaka dipnotlarda bibliyografyasını vermeli.
- Araştırmacı konusuyla ilgili ulusal ve uluslar arası çalışmalar incelemeli.
- Mevcut araştırmaları tarafsız bir gözle değerlendirmeli.
- Görmediği, incelemeyi bir kaynak eseri görmüş ve incelemiş gibi göstermemeli.

ARAşTIRMA YAZISINI OLUřTURAN BÖLÜMLER

ÖN SÖZ

- Ön söz bir eserin konusunu, amacını, işleniş biçimini anlatan, mukaddime de denilen yazılardır. Ön söz eserin, yazının tanıtımıdır. Bu sebeple ön söz kitap, makale tamamlanınca yazılır. Üzerinde durulan konunun öneminden, konunun seçiliş sebeplerinden bu konuda daha önce yapılmış çalışmalardan, konuya getirilen yeni yaklaşımlardan vb. bahsedilebilir.

GİRİŞ:

Girişte önsözde kısaca bahsedilen konuyla ilgili bilgilerden etraflıca bahsedilir. Girişi okuyan kişi, eserin bütünü ile ilgili geniş bilgiye sahip olur. Giriş, üslup bakımından ön sözden daha farklı bilimsel bir üsluba sahip olmalıdır.

ANA BAŞLIKLAR, BÖLÜMLER:

Uzun ve kapsamlı bir metin oluşturulduğunda bölüm, kısım ve alt kısım başlıkları kullanılmalıdır. Bu başlıkların numaralandırılması gelişigüzel değil belli bir yöntemle dayanarak yapılmalıdır.

Bilimsel yazılarda genellikle iki farklı türde numaralandırma sistemi kullanılır: Sayısal bölümlendirme ve sayı ile harften oluşan bölümlendirme. Bu, araştırmacının veya bağlı bulunduğu kurumun tercihinine göre değişebilmektedir.

- Sayısal bölümler:

1.

1. 1.

1. 1. 2.

1. 1. 3.

2.

2.1.

3.

- Sayı-harf sistemiyle bölümlendirme:

I.

A.

B.

C.

1.

a.

a. a.

SONUÇ:

Sonuç bir araştırmanın önemli aşamalarındandır. Ele alınan konunun belli yöntem ve tekniklerle incelenmesi, elde edilen sonucun ortaya konması bu bölümde anlaşılır bir biçimde yapılmalıdır. Bilimsel araştırmalarda “giriş” ile “sonuç” bütünlük göstermelidir.

DİPNOT VE BİBLİYOGRAFYA (KAYNAKÇA) GÖSTERİMİ

Dipnot: Türkçe sözlükte “*metin içinde geçen herhangi bir bilgi ile ilgili olarak sayfa altına veya çalışmanın sonuna konulan açıklama veya kaynak bilgisi, haşiyeye*” olarak tanımlanmıştır.

Okuyucuya metinle ilgili herhangi bir konuda açıklama yapmak

Metinde kullanılan alıntıların kaynağını göstermek

Metinde yer alan herhangi bir bilgi ile ilgili ayrıntılı kaynak göstermek amacıyla dipnot kullanılır.

Kimi eserlerde dipnotlar eserin sonunda listelenirken kimi eserlerde bölüm sonunda verilir. Yaygın şekilde kullanılan yöntem ise dipnotun sayfa altında gösterilmesidir.

Dipnotun sayfa altında yer alması okuyucunun dipnot bilgisine kolaylıkla ve çabuklukla ulaşabilmesini sağlaması açısından en kullanışlı yöntemdir.

Dipnot konulacak yer özel bir işaretle işaretlenir ve sayfa altında aynı işaretin karşısına açıklama konulur.

Çoğunlukla eser sahibi ve eserin başlığıyla ilgili tanıtmaya ve açıklama işlemi için yıldız (*) işareti kullanılırken alıntı ve kaynak gösterme işlemlerinde sayılar kullanılır.

Dipnot işaret ve sayıları açıklama yapılacak sözcük ve cümleden sonra yazılır. Sayfa altındaysa ilgili dipnot işaretinin karşısında çoğunlukla metinden daha küçük puntoda açıklama yer alır.

Bibliyografya (Kaynakça): Bir metnin sonunda yer alan ve metinde kullanılan bütün kaynakları belirli bir düzende listelendiği bölümdür.

Bibliyografya dipnotlarda geçen kitap, makale, ansiklopedi, sözlük, tez vb. eserler ile konuyla ilgili olarak metnin hazırlanma aşamasında yararlanılan bütün eserleri içerir.

Bibliyografya hazırlamak için farklı biçimler vardır. Kaynakça ve dipnot yazım kuralları hazırladığınız bilimsel metni hangi kuruma sunacağınıza göre değişebilir.

Bibliyografya yazarken dikkat etmemiz gereken önemli bir nokta kullandığınız eserin bir makale mi yoksa bir kitap mı olduğudur. Kitapsa şu şekilde yazabilirsiniz:

- ALATLI, Alev, **Schrödinger'in Kedisi Kâbus**, Alfa Yayınları, 14.Baskı, İstanbul 2001.
- GÖKTÜRK, Aksit, **İngiliz Yazınında Ada Kavramı**, Adam Yayıncılık, İstanbul 1982.
- HUXLEY, Aldous, **Cesur Yeni Dünya**, İthaki Yayınları, İstanbul 2002.
- LEGUİN, Ursula, **Mülksüzler**, Metis, İstanbul 2003.
- TEKİN, Latife, **Unutma Bahçesi**, Everest Yayınları, 1. Baskı, İstanbul 2004.
- URGAN, Mina, **Edebiyatta Ütopya Kavramı ve Thomas More**, Adam Yayıncılık, İstanbul 1984.

- Kullandığınız kaynak bir makaleyse şu şekilde göstermeniz mümkündür:

AĞAOĞLU, Adalet, “Ütopyalar: Ötelerin Çiçekleri”, Varlık, nr.238, 15 Nisan 1990, s. 4

MYERSON, Martin, “Ütopya Gelenekleri ve Kentlerin Planlanması”, Cogito, nr. 8, Temmuz 1996, s. 113.

- Bibliyografyalarda kullanılmışsa mutlaka web adresleri de gösterilmelidir. Bu tür kaynakların gösterilmesinde erişim tarihinin mutlaka belirtilmesi gerekmektedir.

YAZILANLARIN KONTROLÜ

İçerikle ilgili kontroller

- Önsöz, giriş ve sonuç bölümleri tutarlı mı?
Araştırmanın yöntemleriyle ilgili başta verilen yöntemler yazının sonuna kadar tutarlı bir biçimde devam ediyor mu?
- İçerikle ilgili söylenmesi gereken her şey söylendi mi? Detaylandırılması gereken yerler var mı?

- Cümleler ve paragraflar arasında neden-sonuç ilişkisi sağlam kurulabildi mi?
- Alıntılar ve dipnotlar yerli yerinde kullanıldı mı?
- Bölüm ve kısım başlıkları tutarlı mı?

Yazımla ilgili kontroller

- Yanlış yazılmış sözcük var mı?
- Cümlelerde anlatım bozukluğu var mı?
- Noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılmış mı?

KAYNAKÇA

- KARAAĞAÇ, Günay- Yavuzer, Hayati, **Türk Dili ve Kompozisyon**, Okutman, Ankara 2011.
- SARI, Mehmet, **Türk Dili Ders Kitabı**, Okutman, Ankara 2011.
- YÜKSEKKAYA SAĞOL, Gülden (etc.), **Türk Dili Kitabı**, Duyap, İstanbul 2006.

**Dersimiz bitmiştir.
Dinlediğiniz için teşekkürler...**

